

УДК 37.013:355.233:351.74

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-1\(23\)-167-177](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-1(23)-167-177)

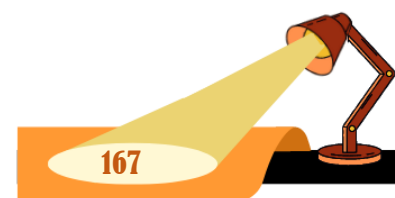
Йосипів Юрій Романович кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри вогневої підготовки, Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0002-1019-3091>

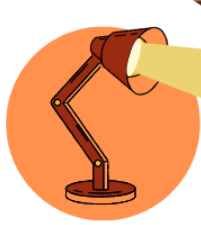
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз психолого-педагогічних умов формування стійкості до стресу у курсантів у процесі вогневої підготовки в закладах вищої освіти системи Міністерства внутрішніх справ України. Обґрунтовано, що вогнева підготовка належить до найбільш напружених складових професійного навчання майбутніх правоохоронців, оскільки поєднує високі фізичні навантаження, інтенсивний психоемоційний тиск, обмежені часові ресурси та необхідність прийняття швидких і відповідальних рішень у потенційно небезпечних умовах. За таких обставин рівень стресостійкості курсантів безпосередньо впливає на якість виконання навчально-бойових завдань, точність дій зі зброєю та загальну професійну готовність.

У роботі розглянуто сучасні підходи до психологічної підготовки у вогневій підготовці, які базуються на поєднанні педагогічних і психологічних засобів впливу. Особливу увагу приділено методам поступового привчання до стресових чинників, імітаційному моделюванню екстремальних ситуацій, формуванню навичок психоемоційної саморегуляції, використанню дихальних технік та технологій контролю психофізіологічного стану. Показано, що ефективне формування стресостійкості можливе за умови системної організації навчального процесу, міждисциплінарної взаємодії викладачів, інструкторів та фахівців психологічного забезпечення, а також постійного моніторингу психічного стану курсантів у процесі вогневої підготовки.

Наголошено на необхідності інтеграції психологічної складової у зміст і методикау вогневої підготовки як невід'ємного компонента професійної компетентності майбутніх працівників правоохоронних органів. Зроблено висновок, що цілеспрямоване психолого-педагогічне забезпечення вогневої підготовки сприяє підвищенню адаптаційних можливостей курсантів, зниженню негативного впливу стресових факторів та формуванню готовності до дій у складних і екстремальних умовах професійної діяльності.

Ключові слова: стресостійкість; вогнева підготовка; психологічна підготовка; курсант; психоемоційне напруження; психічна адаптація; психологічний супровід.

Yosypiv Yurii Romanovych PhD in Law, Associate Professor, Head of the Department of Firearms Training, Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-1019-3091>

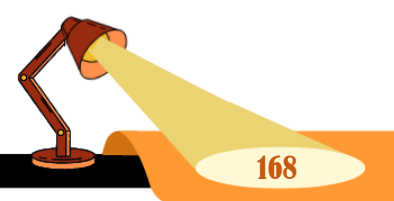
PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR ENHANCING THE EFFECTIVENESS OF FIREARMS TRAINING OF CADETS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of the psychological and pedagogical conditions for the formation of stress resistance in cadets during firearms training at higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. It is substantiated that firearms training is one of the most demanding components of professional education for future law enforcement officers, as it combines high physical loads, intense psycho-emotional pressure, limited time resources, and the need to make rapid and responsible decisions in potentially dangerous conditions. Under such circumstances, the level of cadets' stress resistance directly affects the quality of training and combat task performance, accuracy of weapon handling, and overall professional readiness.

The study examines modern approaches to psychological training within firearms instruction, based on the integration of pedagogical and psychological methods of influence. Particular attention is paid to techniques of gradual adaptation to stress factors, simulation-based modeling of extreme situations, development of psycho-emotional self-regulation skills, the use of breathing techniques, and technologies for monitoring psychophysiological states. It is shown that effective development of stress resistance is possible under conditions of systematic organization of the educational process, interdisciplinary interaction among instructors, firearms trainers, and psychological support specialists, as well as continuous monitoring of cadets' mental state during firearms training.

Emphasis is placed on the necessity of integrating the psychological component into the content and methodology of firearms training as an integral element of professional competence formation for future law enforcement officers. The article concludes that purposeful psychological and pedagogical support of firearms training enhances cadets' adaptive capacity, reduces the negative impact of stress factors, and promotes readiness for action in complex and extreme professional situations.

Keywords: stress resistance; firearms training; psychological training; cadet; psycho-emotional tension; mental adaptation; psychological support.

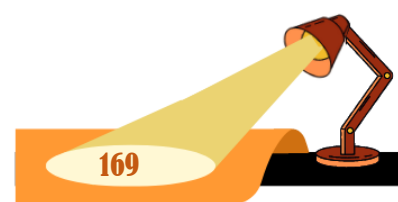
Постановка проблеми. Вогнева підготовка посідає провідне місце в системі професійної підготовки майбутніх працівників правоохоронних органів і військових фахівців, оскільки безпосередньо пов'язана з формуванням навичок безпечного, точного та ефективного застосування вогнепальної зброї у службово-бойовій діяльності. Її зміст і методика спрямовані не лише на опанування технічних прийомів стрільби, а й на формування готовності діяти в умовах підвищеного ризику, дефіциту часу та інформації. Особливістю вогневої підготовки є те, що вона реалізується в ситуаціях, максимально наближених до реальних умов застосування зброї, які супроводжуються значними фізичними та психоемоційними навантаженнями.

Навчальні стрільби, тактичні вправи та комплексні тренування відбуваються за умов інтенсивного шумового впливу, сильних сенсорних подразників, необхідності швидкого прийняття рішень і високого рівня відповідальності за власні дії. У таких ситуаціях у курсантів часто фіксуються реакції страху, тривоги, емоційного напруження, підвищеного збудження або, навпаки, дезорганізації поведінки, що негативно впливає на концентрацію уваги, координацію рухів і точність стрільби. Наявність цих психоемоційних реакцій свідчить про те, що результативність вогневої підготовки визначається не лише рівнем технічної майстерності, а й станом психічної регуляції діяльності.

У цьому контексті особливого значення набуває формування стресостійкості як інтегративної особистісної якості, що забезпечує здатність зберігати психологічну стабільність, контроль над емоціями та ефективність дій у стресових і екстремальних умовах. Стресостійкість розглядається як необхідна умова професійної надійності правоохоронця та військовослужбовця, оскільки саме вона дозволяє мінімізувати негативний вплив стресових факторів на процес прийняття рішень і виконання бойових завдань [5][2]. Відсутність належного рівня психічної стійкості може призводити до помилок у поводженні зі зброєю, зниження безпеки навчального процесу та формування нестійких професійних навичок.

Сучасні умови функціонування сектору безпеки і оборони, зокрема досвід виконання завдань в умовах воєнного стану, актуалізують проблему психологічної готовності особового складу до дій у ситуаціях високого стресу. Дослідження сучасних науковців переконливо свідчать, що психічна стійкість є одним із ключових чинників бойової ефективності та професійної витривалості військовослужбовців і працівників правоохоронних органів [1]. При цьому вогнева підготовка виступає тим елементом професійного навчання, у межах якого психоемоційні навантаження проявляються найбільш інтенсивно і водночас можуть бути цілеспрямовано використані як засіб формування адаптаційних механізмів.

Водночас аналіз практики організації освітнього процесу у закладах вищої освіти МВС свідчить, що психологічна складова вогневої підготовки часто має

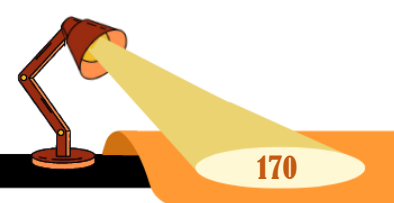
фрагментарний або допоміжний характер. Основна увага, як правило, зосереджується на технічних аспектах стрільби, нормативних вимогах та контролі результатів, тоді як питання системного формування стресостійкості, розвитку навичок психоемоційної саморегуляції та психологічного супроводу курсантів залишаються недостатньо інтегрованими у навчальний процес. Це створює суперечність між об'єктивною потребою у психологічно підготовлених фахівцях та реальним станом психолого-педагогічного забезпечення вогневої підготовки.

Особливої уваги потребує проблема створення такого психолого-педагогічного середовища навчання, яке б сприяло поступовій адаптації курсантів до стресових чинників вогневої діяльності та формуванню стійких механізмів саморегуляції. Йдеться не лише про зниження негативних емоційних реакцій, а й про цілеспрямоване формування здатності ефективно діяти в умовах психологічного тиску, зберігаючи контроль над власним психофізичним станом. У цьому аспекті важливим є поєднання педагогічних методів навчання з психологічними технологіями підтримки та розвитку особистісних ресурсів курсантів.

Таким чином, проблема формування стійкості до стресу у процесі вогневої підготовки набуває комплексного характеру та потребує науково обґрунтованого психолого-педагогічного підходу. Актуальність її розв'язання зумовлена необхідністю підвищення якості професійної підготовки майбутніх працівників сектору безпеки, забезпечення їх готовності до дій у реальних екстремальних умовах та зниження ризиків помилкових дій зі зброєю. Саме тому розробка та впровадження ефективних психолого-педагогічних механізмів формування стресостійкості у вогневій підготовці виступає важливим науковим і практичним завданням сучасної системи вищої освіти МВС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика психологічного забезпечення вогневої підготовки та формування стресостійкості в умовах професійної діяльності працівників сектору безпеки і оборони перебуває у фокусі уваги сучасних вітчизняних дослідників. У наукових працях останніх років простежується тенденція до усвідомлення того, що ефективність вогневої підготовки визначається не лише рівнем технічної та тактичної підготовленості, а й здатністю особистості функціонувати в умовах високого психоемоційного напруження.

Значний внесок у дослідження проблеми формування стійкої психіки в умовах бойових і навчально-бойових навантажень зробили Кагдіна та співавтори (2025). У своїх роботах автори розглядають психічну стійкість як системне утворення, що формується під впливом комплексу чинників, серед яких важливе місце займають правова підтримка особового складу, індивідуальна психокорекційна робота та організація групової психологічної підтримки [1][6]. Дослідники наголошують, що ізольоване використання окремих психологічних методів не забезпечує стійкого результату, тоді як комплексний підхід дозволяє підвищити

адаптаційні можливості особистості в умовах тривалого стресового впливу. Разом із тим у зазначених працях основна увага зосереджена на загальних аспектах психологічної стійкості в умовах війни, без детального аналізу специфіки навчального процесу вогневої підготовки курсантів закладів вищої освіти МВС.

Методичні та прикладні аспекти підготовки стрільця в екстремальних умовах розглядають Казначеев і Лопаєва (2018). Автори аналізують процес навчання стрільбі з позицій техніки виконання вправ, контролю дій та безпеки, акцентуючи увагу на впливі екстремальних факторів, пов'язаних із ризиком для життя, дефіцитом часу та високим рівнем відповідальності [2]. У роботах зазначається, що такі умови закономірно викликають інтенсивний фізіологічний і психологічний стрес, який може призводити до порушення моторної координації та зниження точності стрільби. Водночас психологічний компонент у цих дослідженнях розглядається переважно як супровідний чинник, а не як цілеспрямований об'єкт педагогічного впливу.

Подальший розвиток проблематики простежується у працях Лопаєвої та Карпенка (2025), які зосереджують увагу на аналізі впливу бойових стрес-факторів на функціональний стан особистості. Автори детально описують типові негативні прояви стресу під час вогневої підготовки, зокрема втрату концентрації уваги, зниження швидкості прийняття рішень, порушення координації рухів і дезорганізацію діяльності [3]. Важливою складовою цих досліджень є обґрунтування доцільності застосування сучасних методів підвищення стійкості до стресу, серед яких психотренінги, дихальні техніки, моделювання екстремальних умов і використання технологій біологічного зворотного зв'язку. Разом із тим зазначені методи здебільшого розглядаються як елементи психологічної підготовки, що існують паралельно з навчальним процесом, а не інтегровані безпосередньо у структуру вогневої підготовки.

Питання психологічної готовності та стресостійкості військовослужбовців у контексті тривалих конфліктів ґрунтовно висвітлюють Стасюк і Вуколов (2025). Автори визначають стресостійкість як інтегральну характеристику психологічної готовності, що включає емоційну стабільність, здатність до саморегуляції та збереження ефективності діяльності в умовах хронічного стресу [5]. Дослідники підкреслюють необхідність системного підходу до оцінювання й тренування цього показника, зокрема шляхом поєднання психодіагностичних методів і тренувальних програм. Проте у вказаних працях основна увага приділяється бойовій діяльності діючих військовослужбовців, тоді як специфіка формування стресостійкості у процесі навчання курсантів залишається поза межами детального аналізу.

Узагальнення сучасних наукових джерел дозволяє констатувати, що більшість дослідників сходяться на необхідності врахування індивідуально-

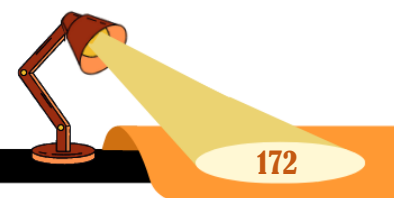
психологічних особливостей курсантів, застосування методів поступового інокулювання стресу та використання імітаційних і симуляційних тренувань для підготовки до екстремальних умов діяльності. Водночас у наукових працях переважає акцент на тактичних, психофізіологічних або клініко-психологічних аспектах стресу, тоді як педагогічний вимір проблеми залишається недостатньо розробленим.

Особливої уваги потребує питання створення та впровадження спеціалізованих психолого-педагогічних програм формування стресостійкості саме для курсантів закладів вищої освіти МВС. Аналіз літератури свідчить, що на сьогодні відсутня цілісна концепція інтеграції психологічної підготовки у зміст вогневої підготовки як освітнього компоненту. Недостатньо дослідженими залишаються механізми міждисциплінарної взаємодії між викладачами вогневої підготовки, тактичними інструкторами та фахівцями психологічного забезпечення, а також педагогічні умови впровадження психопрофілактичних заходів у навчальний процес.

Таким чином, аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє зробити висновок, що проблема формування стійкості до стресу у процесі вогневої підготовки є актуальною та багатовимірною, однак потребує подальшого наукового осмислення саме з позицій психолого-педагогічного підходу. Наявні дослідження створюють теоретичне підґрунтя для розробки відповідних програм, проте не забезпечують повною мірою методологічної цілісності та практичної орієнтації на освітній процес у закладах вищої освіти МВС. Це зумовлює необхідність подальших наукових розвідок, спрямованих на інтеграцію психологічних технологій у педагогічну систему вогневої підготовки курсантів.

Мета статті є розробка психолого-педагогічних рекомендацій щодо формування стійкості до стресу у курсантів під час вогневої підготовки. Завданнями дослідження є: 1) виокремлення ключових психологічних чинників стресостійкості у стрілецькій діяльності, 2) аналіз методик тренування в умовах стресу (психологічних тренінгів, моделювання бойових ситуацій тощо) та 3) формулювання пропозицій щодо інтеграції цих методів у навчальну програму курсантів МВС з урахуванням їхніх вікових та психофізичних особливостей.

Виклад основного матеріалу. У теоретичному вимірі стресостійкість розглядається як складне, багатовимірне психолого-педагогічне утворення, що інтегрує когнітивні, емоційні та поведінкові компоненти діяльності особистості. У контексті професійної підготовки майбутніх працівників сектору безпеки вона виступає не лише індивідуальною психологічною характеристикою, а й важливою умовою ефективного виконання навчально-бойових завдань. Згідно з підходом Стасюка і Вуколова (2025), стресостійкість визначається як здатність зберігати психологічну стабільність, контроль над емоційними реакціями та ефективність професійної діяльності в екстремальних умовах [5]. Таке

трактування дозволяє розглядати її як цільовий результат психолого-педагогічного впливу у процесі вогневої підготовки.

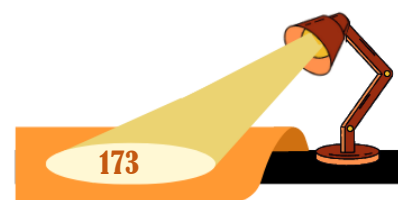
Адаптація до бойового та навчально-бойового стресу ґрунтується на системній психофізичній підготовці, яка передбачає поетапне й дозоване включення стресових чинників у навчальний процес [7]. Важливим є принцип поступової інтенсифікації навантажень, що відповідає концепції «стрес-інокуляції», відповідно до якої особистість набуває стійкості шляхом багаторазового контрольованого контакту зі стресогенними ситуаціями. У межах вогневої підготовки це реалізується через ускладнення умов стрільби, зростання вимог до швидкості реагування та зниження зовнішніх опор, що сприяє розвитку внутрішніх механізмів саморегуляції.

Практичне формування стресостійкості у курсантів базується на поєднанні психологічних тренінгів і методів імітаційного моделювання. Одним із найбільш обґрунтованих підходів є тренінг стрес-інокуляції (Stress Inoculation Training, SIT), який передбачає цілеспрямоване тренування в умовах контрольованого стресу з поступовим ускладненням сценаріїв діяльності [8]. У процесі вогневої підготовки такі тренінги сприяють формуванню навичок збереження концентрації уваги, контролю емоційних реакцій та адекватної оцінки ситуації навіть за умов високого психоемоційного напруження.

Важливе місце посідає імітаційне моделювання бойових дій, яке полягає у проведенні занять в умовах, максимально наближених до реальних: використання шумових ефектів, обмеженої видимості, складного просторового середовища, темряви, вогневого та сенсорного стресу [9]. Такі методи дозволяють не лише відпрацювати технічні елементи стрільби, а й сформувати психологічну готовність до дій у нестандартних і небезпечних ситуаціях. Курсанти поступово привчаються функціонувати в умовах невизначеності та підвищеного ризику, що є важливою складовою професійної адаптації.

Ефективним психолого-педагогічним засобом є навчання через рефлексію, яке реалізується шляхом обговорення результатів занять, аналізу власних психоемоційних реакцій і поведінкових стратегій [10]. Рефлексивний компонент дозволяє курсантам усвідомлювати індивідуальні особливості реагування на стрес, визначати чинники, що ускладнюють виконання завдань, та формувати більш адаптивні моделі поведінки. Такий підхід сприяє не лише розвитку стресостійкості, а й формуванню професійного мислення.

Групові форми роботи, зокрема елементи психологічної групової терапії, також відіграють важливу роль у процесі формування стійкості до стресу. Психологічні вправи, спрямовані на зниження рівня тривожності, підвищення взаємної підтримки та довіри в групі, створюють сприятливий соціально-психологічний клімат і сприяють колективній адаптації до стресових умов навчання [9]. У контексті вогневої підготовки це дозволяє зменшити рівень емоційної напруги та підвищити ефективність спільних дій.

Індивідуальні консультації з психологом є важливим інструментом діагностики рівня стресостійкості курсантів і своєчасного попередження проявів дезадаптації, зокрема зниження мотивації, емоційного вигорання або розвитку тривожних станів. Індивідуальний підхід дозволяє враховувати особистісні особливості кожного курсанта та коригувати навчальні навантаження відповідно до його психофізичних можливостей.

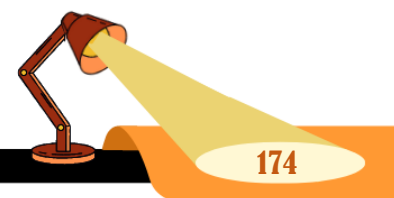
Сучасні психологічні методи підготовки включають також дихальні практики та біофідбек-тренінги, спрямовані на розвиток навичок саморегуляції. Застосування технік бойового дихання, елементів когнітивно-поведінкової терапії та біологічного зворотного зв'язку дозволяє ефективно регулювати психоемоційний стан особового складу під час тренувань і навчально-бойових завдань [4]. Такі методи сприяють швидкому відновленню концентрації уваги та контролю над тілом у критичних ситуаціях.

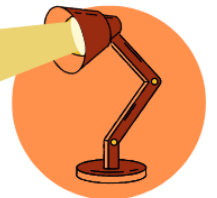
Окремого значення набуває використання інтерактивних симуляцій і технологій віртуальної реальності, які дають змогу безпечно відтворювати високостресові ситуації та відпрацьовувати алгоритми дій у контрольованому середовищі. Це дозволяє мінімізувати ризики для здоров'я курсантів і водночас підвищити ефективність психологічної адаптації до екстремальних умов.

Педагогічний аспект формування стресостійкості полягає у підготовці викладачів та інструкторів, здатних інтегрувати психологічні засоби впливу у навчально-тренувальний процес. Важливим є включення фахівців психологічного забезпечення у всі етапи вогневої підготовки – від базових вправ до складних тактико-спеціальних стрільб. Лопаєва та Карпенко (2025) обґрунтовують доцільність міждисциплінарного підходу, який передбачає поєднання психологічних, педагогічних і фізіологічних засобів у межах єдиного навчального курсу [3].

Крім того, необхідно враховувати індивідуальні психологічні характеристики курсантів, зокрема рівень емоційної стабільності, здатність до саморегуляції та мотиваційні установки. Систематичний психологічний моніторинг, що включає оцінювання рівня тривожності та використання скринінгових методик, дозволяє своєчасно коригувати навчальні навантаження та запобігати негативним психоемоційним наслідкам навчання.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що психолого-педагогічне формування стійкості до стресу у процесі вогневої підготовки потребує комплексного та системного підходу. Поєднання ситуативних тренувань, рефлексивного аналізу, групової підтримки та посиленого психологічного супроводу забезпечує умови для ефективної адаптації курсантів до стресових чинників професійної діяльності. Як підкреслюють дослідники, сучасні стандарти підготовки мають передбачати включення психологічної складової нарівні з технічною та тактичною [4]. Відповідні нормативні документи, зокрема Концепція морально-

психологічного забезпечення до 2025 року, підтверджують актуальність і необхідність таких підходів

Висновки

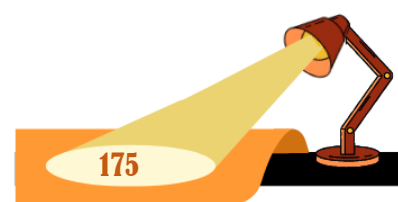
У ході проведеного дослідження встановлено, що вогнева підготовка курсантів закладів вищої освіти МВС України є складним багатокомпонентним процесом, ефективність якого значною мірою залежить не лише від рівня технічної та тактичної підготовленості, а й від сформованості психологічної готовності до дій у стресових і екстремальних умовах. Доведено, що цілеспрямоване психолого-педагогічне забезпечення навчального процесу виступає необхідною умовою підвищення стресостійкості курсантів та стабільності їх професійної діяльності під час виконання вогневих вправ.

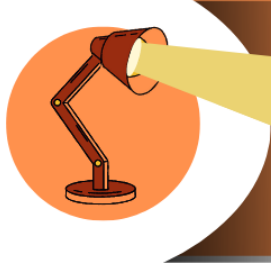
Обґрунтовано доцільність комплексного підходу до формування стійкості до стресу, який передбачає поєднання педагогічних і психологічних засобів впливу. Такий підхід включає використання спеціалізованих тренінгів за моделлю стрес-інокуляції, імітаційних навчань у максимально наближених до реальних умовах, а також систематичне впровадження практик психоемоційної саморегуляції, зокрема дихальних технік і тренінгів концентрації уваги. Встановлено, що поетапне залучення курсантів до контрольованих стресових ситуацій сприяє формуванню адаптаційних механізмів і зниженню негативного впливу психоемоційного напруження на результати стрільби.

Особливу роль у підвищенні ефективності вогневої підготовки відіграє інтеграція діяльності викладачів, інструкторів і фахівців психологічного забезпечення. Запропонована модель міждисциплінарної взаємодії дозволяє забезпечити узгодженість педагогічних вимог і психологічної підтримки, що, своєю чергою, створює умови для своєчасного виявлення ознак психоемоційної дезадаптації та індивідуалізації навчального процесу. Такий підхід сприяє швидшій адаптації курсантів до бойових стрес-факторів, збереженню працездатності та підвищенню безпеки виконання вогневих вправ.

Установлено також необхідність удосконалення нормативно-методичної бази вогневої підготовки у закладах вищої освіти МВС України. Йдеться про приведення навчальних програм і методичних рекомендацій у відповідність до сучасних концепцій морально-психологічного забезпечення, з урахуванням національного досвіду та кращих практик підготовки персоналу сектору безпеки і оборони країн НАТО. Включення психологічної складової як обов'язкового елемента освітнього процесу дозволить підвищити системність і цілеспрямованість формування професійної готовності майбутніх правоохоронців.

Перспективи подальших наукових досліджень убачаються у проведенні емпіричних робіт, спрямованих на перевірку ефективності окремих психолого-педагогічних методів і програм у процесі вогневої підготовки. Доцільним є

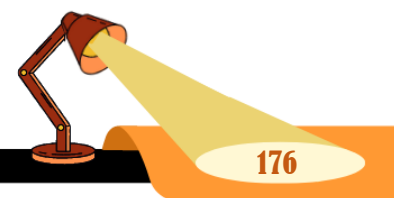

порівняльний аналіз результатів навчання курсантів, які проходять підготовку за традиційними та інноваційними програмами з посиленням психологічним компонентом. Окремий інтерес становить упровадження сучасних технологій, зокрема засобів віртуальної та доповненої реальності, біотехнологій і систем біологічного зворотного зв'язку, що відкривають нові можливості для формування стресостійкості в безпечному навчальному середовищі.

Подальшого вивчення потребують також питання психологічного клімату в навчальних підрозділах, його впливу на колективну стресостійкість і ефективність спільних дій курсантів під час вогневих тренувань. У цілому результати дослідження підтверджують високу актуальність обраної проблематики в умовах сучасних безпекових викликів та свідчать про значний потенціал психолого-педагогічних засобів у підвищенні безпеки й ефективності вогневої підготовки у системі вищої освіти МВС України

Література:

1. Бодирев Д. А., Завістовський О. Д. Нові підходи у методиці викладання вогневої підготовки під час воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 3. С. 246–249.
2. Великий Ю. М. Застосування інноваційних освітніх технологій на заняттях з вогневої підготовки в ЗВО із специфічними умовами навчання. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2022. № 1(116). С. 374–385.
3. Воробець Х. О. Використання новітніх методик під час викладання дисципліни «Вогнева підготовка». Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: матеріали наук.-практ. заходу. Харків, 2019. С. 68–73.
4. Жук Н. А. Психолого-педагогічні аспекти освітньо-виховного процесу курсантів вищих навчальних закладів системи МВС. Матеріали науково-практичного семінару (25 травня 2017 р.). Київ, 2017. С. 33–35.
5. Кагдіна І. Ф., Лопаєва О. М., Карпенко О. М. Формування стійкої психіки під час вогневої підготовки в умовах війни. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. Т. 3, № 4, вип. 3. С. 212–216.
6. Казначеев Д. Г., Лопаєва О. М. Особливості формування психологічної стійкості і готовності працівників поліції у процесі навчання з вогневої підготовки. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2018. № 4(97). С. 82–85.
7. Лопаєва О. М., Карпенко О. М. Психологічна підготовка до стрільби в умовах бойового стресу. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. Т. 3, № 4, вип. 4. С. 243–248.
8. Поливанюк В., Бодирев Д. А. Використання сучасних технологій вогневої підготовки поліцейських в умовах війни: переваги та недоліки. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2023. № 2. С. 34–38.
9. Семенюк В. І., Лавров О. Ю., Гришин М. В. та ін. Комплексний підхід до навчання вогневої підготовки з використанням інноваційних технологій. Системи озброєння і військова техніка. 2015. № 1. С. 186–190.
10. Стасюк В. В., Вуколов О. В. Удосконалення психологічної готовності військово-службовців ЗСУ до виконання бойових завдань: стресостійкість в умовах тривалого конфлікту. Вісник Національного університету оборони України. 2025. № 50(2). С. 119–126.

References:

1. Bodyriev, D. A., & Zavistovskyi, O. D. (2023). Novi pidkhody u metodytsi vykladannia vohnevoi pidhotovky pid chas voiennoho stanu [New approaches to the methodology of teaching firearms training during martial law]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo – Analytical and Comparative Jurisprudence*, (3), 246–249. [in Ukrainian].
2. Kahdina, I. F., Lopaieva, O. M., & Karpenko, O. M. (2025). Formuvannia stiikoi psykhyky pid chas vohnevoi pidhotovky v umovakh viiny [Developing mental resilience during firearms training under wartime conditions]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo – Analytical and Comparative Jurisprudence*, 3(4), Issue 3, 212–216. [in Ukrainian].
3. Kaznacheiev, D. H., & Lopaieva, O. M. (2018). Osoblyvosti formuvannia psykholohichnoi stiikosti i hotovnosti pratsivnykiv politsii u protsesi navchannia z vohnevoi pidhotovky [Features of developing psychological resilience and readiness of police officers in the process of firearms training]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 4(97), 82–85. [in Ukrainian].
4. Lopaieva, O. M., & Karpenko, O. M. (2025). Psykholohichna pidhotovka do strilby v umovakh boiovoho stresu [Psychological preparation for shooting under combat stress]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo – Analytical and Comparative Jurisprudence*, 3(4), Issue 4, 243–248. [in Ukrainian].
5. Polyvaniuk, V., & Bodyriev, D. A. (2023). Vykorystannia suchasnykh tekhnolohii vohnevoi pidhotovky politseiskykh v umovakh viiny: perevahy ta nedoliky [Use of modern firearms training technologies for police officers in wartime: advantages and disadvantages]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, (2), 34–38. [in Ukrainian].
6. Semeniuk, V. I., Lavrov, O. Yu., Hryshyn, M. V., et al. (2015). Kompleksnyi pidkhid do navchannia vohnevii pidhotovtsi z vykorystanniam innovatsiinykh tekhnolohii [A comprehensive approach to firearms training using innovative technologies]. *Systemy ozbroiennia i viiskova tekhnika – Weapons Systems and Military Equipment*, (1), 186–190. [in Ukrainian].
7. Stasiuk, V. V., & Vukolov, O. V. (2025). Udoshkonalennia psykholohichnoi hotovnosti viiskovosluzhbovtziv ZSU do vykonannia boiovykh zavdan: stresostiikist v umovakh tryvaloho konfliktu [Improving psychological readiness of the Armed Forces of Ukraine personnel to perform combat tasks: stress resilience under prolonged conflict]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy – Bulletin of the National Defence University of Ukraine*, 50(2), 119–126. [in Ukrainian].
8. Velykyi, Yu. M. (2022). Zastosuvannia innovatsiinykh osvitchnykh tekhnolohii na zaniattiakh z vohnevoi pidhotovky v ZVO iz spetsyfichnymy umovamy navchannia [Application of innovative educational technologies in firearms training classes in HEIs with specific learning conditions]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 1(116), 374–385. [in Ukrainian].
9. Vorobets, Kh. O. (2019). Vykorystannia novitnykh metodyk pid chas vykladannia dystsypliny “Vohneva pidhotovka” [Using modern methods in teaching the discipline “Firearms training”]. In *Pidhotovka politseiskykh v umovakh reformuvannia systemy MVS Ukrainy: materialy naukovo-praktychnoho zakhodu* [Police training in the context of reforming the MIA system of Ukraine: Proceedings of a scientific and practical event] (pp. 68–73). Kharkiv. [in Ukrainian].
10. Zhuk, N. A. (2017). Psykholoho-pedahohichni aspekty osvitchno-vykhovnoho protsesu kursantiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv systemy MVS [Psychological and pedagogical aspects of the educational process of cadets in higher educational institutions of the MIA system]. In *Materialy naukovo-praktychnoho seminaru (25 travnia 2017 r.)* [Proceedings of the scientific and practical seminar (May 25, 2017)] (pp. 33–35). Kyiv. [in Ukrainian].

